

2020MM102

VERSLAG van het vervolg van de digitale bijeenkomst van de Statencommissie Milieu en Mobiliteit van 20 mei j.l. op 10 juni 2020 inzake SV indienen concept RESsen U16, regio Amersfoort en FoodValley

Voorzitter:

drs. J.H. van Oort

Aanwezige woordvoerders:

Ir. H.P. van Essen (gedeputeerde), J.J. Bart (GroenLinks), ing. D.G. Boswijk (CDA), A. Donker (SGP), M.J. de Droog MSc. RSA (D66), M.C. Fiscalini (FvD), J.A. de Harder (ChristenUnie), W.M.M. Hoek (50PLUS), M. Lejeune (PvdA), A.M. Poppe (SP), E. Strandstra LLB (PvdD), drs. W.J. Ubaghs (PVV), mr. S.F. van Ulzen (VVD)

Van ambtelijke zijde aanwezig:

dr. R.J. Poort (adjunct-griffier), W. Voorneman-Rikkers (verslag)

Opening

De voorzitter, de heer Van Oort, opent de vergadering en heet de aanwezigen welkom. Spreker verwijst in het bijzonder naar de nagekomen memo's (schatting kosten RES, inspanningen provincie Utrecht inzake participatie energietransitie en aanpassing opgesteld vermogen U16 t.o.v. ontwerp-RES) die in de bespreking kunnen worden meegenomen. In deze bijeenkomst wordt de tweede termijn besproken in vervolg op de vergadering van 20 mei jl. Dit gebeurt op basis van de aangenomen motie in PS.

De heer Fiscalini legt namens FvD de volgende punten van orde voor.

Hij constateert dat de voorzitter, mevrouw Boelhouwer, wordt vervangen. Aangenomen wordt dat zij verhinderd is, hetgeen door de voorzitter wordt bevestigd. Desgevraagd licht spreker toe dat mevrouw Boelhouwer eerste voorzitter van M&M is en hij vic-voorzitter. Er wordt nog gezien of eventuele vervolg vergaderingen over de RESsen door haar zullen worden voorgezeten. Mogelijk worden daarover nadere afspraken gemaakt. Spreker zegt toe dat de reden tegen die tijd met de commissie zal worden gedeeld.

De heer Fiscalini vervolgt dat de CvdK naar aanleiding van de aangenomen motie in de laatste Statenvergadering heeft aangegeven dat de commissie haar eigen agenda bepaalt. In het Presidium was het advies gegeven om eerst het proces te behandelen en pas daarna verder te gaan met de tweede termijn. FvD is benieuwd hoe de andere fracties hierover denken.

Naar aanleiding van de discussie kan worden vastgesteld dat GroenLinks, CDA, D66, PvdA, ChristenUnie, PvdD van mening zijn dat de inhoud van de aangenomen motie niets aan duidelijkheid te wensen over laat op grond waarvan wordt verzocht over te gaan tot de inhoudelijke behandeling. De VVD, PVV, SP, SGP, 50PLUS ondersteunen de mededeling van FvD dat de CvdK in de laatste PS-vergadering heeft aangegeven dat de commissie over haar eigen vergaderorde gaat. Op grond hiervan zijn zij van mening dat vastgehouden moet worden aan de wens van de meerderheid in de vorige commissievergadering om de behandeling van dit onderwerp uit te stellen tot na het zomerreces.

De voorzitter stelt vast dat de stemmen, bij afwezigheid van DENK, staken bij 6 tegen 6.

Desgevraagd licht de heer Poort toe dat in het huidige Reglement van Orde niets staat over hoe te handelen in de situatie waarvan nu sprake is.

Door de fracties, die de aangenomen motie hebben ondersteund, wordt vervolgens meegegeven dat behandeling in PS zonder commissiebehandeling wellicht nog onwenselijker is.

De fracties, die voor uitstel zijn, stellen daar tegenover dat de wens van de meerderheid in de vorige commissievergadering net zo bindend is als de aangenomen motie in de Statenvergadering. Het gevoel leeft dat de fracties, die de motie hebben ondersteund, hiermee het democratisch proces ondermijnen. Zij plaatsen een kanttekening bij de wijze waarop met de spelregels wordt omgegaan en spreken uit grote moeite te hebben met de gang van zaken.

Na een uitvoerige discussie en een schorsing doet de heer Boswijk, in een poging om uit de impasse te geraken, het voorstel om de tweede termijn hedenavond te behandelen en de behandeling in de Statenvergadering uit te stellen tot na het zomerreces. Daarbij zij echter opgemerkt dat daarvoor dan een extra PS-vergadering moet worden ingelast omdat de geplande PS-vergadering pas op 30 september a.s. te laat is

Alvorens de voorzitter peilt hoe tegenover het ordevoorstel van het CDA wordt gestaan geeft hij gedeputeerde Van Essen het woord.

Gedeputeerde Van Essen wil zich niet mengen in de discussie wanneer PS over het voorliggende Statenvoorstel besluiten; dat is aan de Staten. In zijn visie hecht iedereen aan een goed democratisch proces. Hij acht het goed dat thans gekoerst wordt op een compromis waarin een ieder zich kan vinden.

Ten aanzien van de mate waarin het onderwerp tot nu toe aan de orde is geweest licht spreker toe dat er ca. 4 informatiesessies hebben plaatsgevonden over het onderwerp energietransitie, vaak in relatie tot de RESsen. Voorts heeft in alle regio's een aantal informatieavonden plaatsgevonden, ook voor raads- en Statenleden. Tot slot zijn er inmiddels ca tweehonderd vragen gesteld die allemaal zijn beantwoord.

Het is wellicht wel goed om hedenavond met elkaar te bespreken hoe het proces naar de RES 1.0 en 2.0 met elkaar vorm kan worden gegeven. Hij hecht eraan dat dit op een goede en transparante manier wordt gedaan, waarbij de Staten de informatie krijgen die zij nodig hebben. Indien op dat vlak aanvullende wensen leven ten opzichte van de wijze waarop dat tot nu toe gebeurt is hij bereid dat te faciliteren.

Met betrekking tot de planning memoreert spreker de inleverdatum van 1 oktober a.s. Hij onderschrijft dat de Statenvergadering op 30 september te laat is. Als in de eerste helft van september hiervoor een extra PS-vergadering wordt ingelast voorziet hij geen onoverkomelijke problemen.

De voorzitter peilt vervolgens hoe de commissie staat tegenover het ordevoorstel van het CDA, hedenavond commissiebehandeling en Statenbehandeling in een extra PS-vergadering medio september (wordt 16 september). Indien tot de commissiebehandeling wordt besloten, kan na afloop nog worden bepaald of een extra commissievergadering wenselijk is.

Uit de peiling blijkt dat de woordvoerders zich kunnen vinden in het constructieve ordevoorstel van het CDA waarvoor een woord van dank wordt uitgesproken richting de heer Boswijk.

[Vervolg SV indienen concept RESsen U16, regio Amersfoort en FoodValley](#)

De heer Bart memoreert de heldere presentatie een week geleden over het monitoren van de energietransitie.

GroenLinks mist op dit moment nog de helderheid of het mogelijk is om de provinciale ambities te halen met de voorliggende concept-biedingen.

De NMU pleit er in haar brief over de RES Amersfoort voor om in te zetten op ruimere zoekgebieden om het bod robuuster te maken. Aangezien nog niet bekend is of de provinciale ambities wel kunnen

worden waargemaakt wordt geïnformeerd hoe de gedeputeerde aankijkt tegen het advies van NMU, of hij nog mogelijkheden ziet om de zoekgebieden breder te houden en zo ja, wanneer het geschikte moment is om dat mee te geven.

Voorts wordt geïnformeerd hoe wordt omgegaan met eventuele lokale initiatieven van onderop op plekken in een RES die op dit moment misschien nog niet zijn aangegeven.

GroenLinks mist in het memo de toezegging dat specifiek in de gesprekken met gemeenten over participatie aandacht zou worden gevraagd voor mensen met een lager inkomen.

In de handreiking Wind- en zonneparken realiseren samen met de inwoners van Energie Samen en NMU wordt aangegeven dat, wanneer een gemeente actief aanstuurt op het realiseren van wind- of zonneparken, ook niet-ruimtelijke voorwaarden zoals participatie prima kunnen worden meegenomen in een beleidskader. Als minimale vereiste zou in de RESsen kunnen worden opgenomen dat iedere ontwikkelaar een participatieplan moet opstellen waarin financiële participatie van de bevolking wordt onderzocht of bv. de optie van een maatschappelijke tender waarin bewonersparticipatie vervolgens als positief punt wordt beoordeeld.

Geïnformeerd wordt of de gedeputeerde deze suggesties zou willen inbrengen in de RES-overleggen die de komende periode nog plaatsvinden.

Mevrouw Van Ulzen memoreert dat de VVD steeds heeft gevraagd om inzicht in de kosten, hetgeen nu middels een memo is ontvangen. Alhoewel de kentallen van de financiën daarin staan, voldoet het memo nog niet geheel aan waarnaar de VVD op zoek is. De VVD is zich ervan bewust dat het een lastige vraag betreft, maar die informatie is wel nodig om een goede keuze te kunnen maken. Eenieder heeft in de krant kunnen lezen dat ook de Rekenkamer zich afvraagt hoe de besluitvorming over de RESsen zonder enige onderbouwing in euro's tot stand kan komen. De VVD overweegt hierover een motie in te dienen maar hecht eraan eerst van de gedeputeerde te vernemen hoe hij dit ziet. Het pleidooi van de VVD is de diverse scenario's van energiemixen door een onafhankelijk bureau in beeld te laten brengen. Dat zou kunnen helpen om de keus beter te kunnen maken. Daarbij moet de nadruk komen te liggen op het effect van de kosten, de ruimte en een mix van beide op de daadwerkelijke kosten en opbrengsten in de provincie. Het lokaal eigenaarschap is daarbij voor de VVD een belangrijk punt.

Vervolgens vestigt spreekster de aandacht op het benodigde draagvlak. Het draagvlak kan in de visie van de VVD alleen samenhangen met de economische- en ruimtelijke haalbaarheid. Daarom roept de VVD op om toch wel degelijk een actieve participatie voor inwoners van Utrecht te organiseren. Begrepen wordt dat in deze wordt verwezen naar de gemeenten maar de VVD denkt dat de rol van de provincie groter is m.n. als het gaat over grens-overstijgende zaken. De VVD overweegt een motie om GS daartoe op te roepen; de VVD verneemt graag welke fracties hieraan mee zouden willen doen.

De ruimtelijke component is heel belangrijk. In haar technische vragen is de VVD hierop specifiek al diep ingegaan. De VVD pleit ervoor zo effectief mogelijk met de ruimte in de provincie om te gaan. Het besef is er dat wind en zon veel meer fysieke ruimte innemen dan in ieder geval de fossiele bronnen. Daarover gaat het straks echter niet meer maar wellicht zijn er andere opties. Dat moet ingepast worden. De VVD heeft behoefte aan een prioritering ten aanzien van woningbouwbehoefte, infra, energie, natuur dat allemaal fysiek in een leefbare provincie moet worden ingepast. De VVD overweegt daarover een motie.

De VVD mist in het voorliggende besluit de noodzaak van het tweede punt van het dictum. De VVD begrijpt dat aan de Staten wordt gevraagd of GS de concept RESsen naar het PBL kunnen sturen dat overigens al is gebeurd. Daarbij wordt feitelijk een vrij onscherp mandaat gevraagd om het vervolgens ruimtelijk in te passen. Nu nog niet helder is of de genoemde locaties het worden is de vraag waarvoor mandaat wordt gevraagd en waarom dat nu al moet worden bepaald. De VVD snapt de inspanningsverplichting maar heeft er principieel moeite mee om een onscherp mandaat te geven op een punt dat nog niet nodig is. De VVD zal ten aanzien van het vorenstaande een amendement indienen.

Ten aanzien van de RES FoodValley is de VVD van mening dat er geen sprake is van een evenwichtige mix van zon en wind is. Daarin komen overigens de punten die door de netbeheerder naar voren zijn gebracht niet terug.

In de RES U16 mist de VVD geothermie maar wellicht dat dit bij warmtestrategie thuishoort.

Overigens vindt de VVD de inhoud erg globaal. Het betreffen veel denkrichtingen maar de vraag is bv. wat als er een alternatieve locatie voor Rijnenburg moet worden gevonden.

De RES Amersfoort vindt de VVD de zwakste van de drie. Het proces van trechtering, hoe een locatie wordt gevonden is niet duidelijk en de VVD ziet windmolens op de Leusderheide verschijnen.

Geïnformeerd wordt hoe dat proces is verlopen. De VVD wordt onblij van windmolens op de hei.

De heer Fiscalini merkt op dat FoodValley in het veld alom als voorbeeld wordt gezien voor hoe dit traject goed vormgegeven kan worden. De concept-RES is met veel partijen tot stand gekomen. Er hebben al veel gesprekken en participatie plaatsgevonden. De vraag is of de VVD vindt dat de provincie daarover een ander oordeel zou moeten uitspreken.

Mevrouw Van Ulzen antwoordt dat als de provincie dat vindt zij dat ook als zodanig moet uitspreken. Het proces kan goed gelopen zijn, maar de uitkomst qua mix is op dit moment niet optimaal als dit in het licht van te realiseren infra en wat het net kan hebben wordt gehouden. Daarbij speelt o.a. cable pooling en de hele wereld die daarachter ligt. Suggestie van de VVD is om dit te kunnen begrijpen de Staten daarin een keer dieper mee te nemen. De VVD heeft vernomen dat er over de mix ook bij de verschillende gemeenten veel onvrede is.

Desgevraagd door de heer Fiscalini antwoordt spreekster dat de VVD niet tegen kernenergie is, maar zij verwacht dat de gedeputeerde zal zeggen dat het nu om 2030 gaat en niet over 2050

Zoals gezegd wordt de VVD onblij van windmolens op de hei hetgeen in de RES Amersfoort staat. De VVD hoort graag van de andere fracties hoe zij hier tegenover staan en wat eventuele alternatieve locaties zijn.

De heer Fiscalini geeft aan dat al veel vragen zijn gesteld.

Het verheugt FvD dat goed wordt gesproken over participatie. Dat is voor FvD een heel belangrijk punt. Het participatievoorstel wordt met belangstelling afgewacht. Geïnformeerd wordt wanneer dat tegemoet kan worden gezien.

In veel gemeenten heeft in april een online participatiemogelijkheid plaatsgevonden; daarvoor was weinig animo. Bekend is dat veel ouderen moeite hebben met de digitale wereld. Geïnformeerd wordt of GS het belangrijk vinden dat er naast online participatie in deze ook een fysieke mogelijkheid wordt geboden.

Voorts wordt geïnformeerd welke afwegingen bepalend zijn geweest voor de keuze om gebieden wel of niet op te nemen.

De heer Boswijk merkt op dat al veel vragen zijn gesteld.

Het is van belang dat de energietransitie zo lokaal mogelijk wordt georganiseerd. Het is daarom ook goed dat op dit moment veel debatten in gemeenteraden plaatsvinden. Het CDA constateert echter dat in sommige gemeenten bepaalde energievormen door middel van moties zijn uitgesloten o.a. windmolens een aantal keren. In principe lijkt dit het CDA niet verkeerd mits de doelen worden gehaald; dat moet dan met zon. Geïnformeerd wordt of de constatering van het CDA juist is.

In het memo over participatie staat dat gemeenten gebruik kunnen maken van visualisatietools van de provincie. Het verheugt het CDA dat de provincie daarin faciliteert. Het CDA is nieuwsgierig hoe dit eruit ziet en informeert of het mogelijk is de Staten hierin mee te nemen voor de behandeling in PS.

De heer De Droog kijkt naar aanleiding van de infosessie een week geleden over de monitoring met belangstelling uit naar de verdere uitwerking daarvan. Het stemt D66 positief daarin te constateren dat met deze RESsen een grote stap zal worden gezet in de richting van de energietransitie in 2030. Nog altijd zit dat krap aan tegen de provinciale ambities die al jarenlang zijn gedefinieerd; 2040

klimaatneutraal leest hij in de stukken uit 2016 als energieneutraal. Dat debat moet nog met elkaar worden gevoerd. D66 is van mening dat de RESsen daarin een mooi aandeel kunnen bieden. De discussie in de laatste weken gaat inderdaad over een aantal locaties. D66 spreekt de wens uit dat de Staten zeker in het tweede deel, nu wordt vastgesteld wat de ambitie is, betrachten om locaties open te houden zodat op dat moment de dilemma's met elkaar kunnen worden besproken. De heer Fiscalini memoreert dat D66 spreekt over klimaat- en energieneutraal. Geïnformeerd wordt of D66 bij de energiebronnen, die daarbij horen, ook biomassa rekent. De heer De Droog antwoordt dat biomassa daaraan in kleine hoeveelheid kan bijdragen. De dilemma's rondom biomassa zijn eenieder bekend. Het heeft niet de directe voorkeur van D66 om met biomassa te werken, zeker niet als het een administratief middel is om zaken te bereiken. Dat er sowieso een klein aandeel biomassa verwerkt zal blijven worden is duidelijk. D66 acht het gewenst met elkaar te bekijken hoeveel de provincie Utrecht werkelijk aankan; dat zal nog een uitdaging worden. De heer Fiscalini maakt daaruit op dat biomassa in de visie van D66 deel zal blijven uitmaken van de energiemix zij het in kleine hoeveelheid. De heer De Droog geeft aan dat biomassa niet de oplossing zal zijn. De heer Strandstra memoreert dat D66 zelf landelijk heeft aangegeven dat zij geen investeringen voorstaan in nieuwe biomassacentrales. Geïnformeerd wordt hoe de provinciale fractie daarnaar kijkt. De heer De Droog antwoordt dat de provinciale fractie het landelijk standpunt zal steunen, maar spreker is zelf vooral benieuwd of er inzicht is in de maximumcapaciteit die de provincie Utrecht kan hebben. Wat is er aan biomassa, wat wordt er verbrand en hoe verhoudt zich dat tot elkaar? Biomassa verschilt enorm in kwaliteit. D66 kan zich voorstellen dat de provincie wellicht een deel van de biomassa zal willen gebruiken in haar economie. Het is misschien opnieuw inzetbaar en dan moet niet worden voorgestaan om het meteen te verbranden. Dat is in de visie van D66 een discussie die met elkaar moet worden gevoerd om hierop een realistisch antwoord te kunnen blijven geven. De heer Strandstra memoreert dat na het zomerreces zal worden gesproken over de energiedoelen voor 2040. Bekend is dat in die sporen ook biomassa wordt meegenomen. Geïnformeerd wordt of D66 van mening is dat het relevant is om aan GS te vragen om ook iets door te ontwikkelen waarbij geen nieuwe biomassa wordt toegestaan, waarbij de huidige vergunde biomassa zo snel mogelijk worden uit-gefaseerd en dat ook de commissie daarnaar in de volle breedte kan kijken. De heer De Droog antwoordt dat het voor D66 vooral van belang is dat er een beeld is van hoeveel dat dan daadwerkelijk is. Het lastige is dat een hele tijd is verondersteld dat biomassa een oplossing gaat zijn. Er zitten derhalve zaken in de tunnel. De vraag is wat dat betekent en wat de kosten zijn die daaraan hangen vanuit klimaatperspectief. Voor wat betreft het energietransitie perspectief deelt D66 de visie van de PvdD. De complexiteit zit nu vooral in de vraag hoe het bestuurlijk met elkaar moet worden opgelost en wat daarvan de consequenties zijn. De heer Boswijk hecht eraan op te merken dat biomassa enigszins een containerbegrip is. Het kan gaan over boomstammen vanuit Amerika die hier in een oven worden gestopt; daarvan is niemand naar verwachting meer voorstander is. Het kan echter ook gaan om een kleine installatie bij een boer op het erf die mest vergist. Daar is het CDA geen tegenstander van. Spreker pleit ervoor niet alle vormen van biomassa over een kam te scheren. Overigens gaat het in de voorliggende RESsen nog niet over biomassa. Hij pleit ervoor de discussie te voeren op het moment dat het aan de orde is. De heer De Droog geeft aan zich aan te sluiten bij het betoog van het CDA. De heer Fiscalini informeert of D66 biomassa als duurzaam ziet. Hij heeft het dan niet over de kleine installaties waaraan het CDA refereert maar over een grote biomassacentrale en niet perse over bomen die vanuit Canada of Amerika hiernaartoe komen maar over de houtsnippers die hier de oven ingaan. De heer De Droog merkt op dat dit een vraag is die iedere keer terugkeert. Het genuanceerde antwoord is dat er situaties zijn waarin biomassa duurzaam kan zijn. D66 gaat daarover buiten de orde van dit debat graag een keer met FvD in gesprek.

De heer Fiscalini informeert of D66 eerder gas dan biomassa als duurzaam ziet en of het doel CO2-neutraal eerder zal worden bereikt met gas of met biomassa.

De heer De Droog antwoordt dat voor zover hij weet biomassa wat makkelijker is aan te vullen dan gas maar dat gassen in sommige gevallen nog wel te maken en duurzaam in te zetten zijn. De duurzaamheid daarvan zal echter ook iedere keer opnieuw moeten worden rond gerekend. Dat is een genuanceerde discussie.

Mevrouw Van Ulzen geeft aan dat de vraagstelling van de heer De Droog de behoefte van de VVD ondersteunt aan een soort masterclass waarin dit soort onderwerpen aan de orde komen om nuance te krijgen in het gesprek.

Zij memoreert voorts haar vragen over het dictum.

De heer De Droog geeft aan hierop in het vervolg van zijn betoog te zullen reageren.

D66 spreekt de hoop en de wens uit dat locaties het komende jaar open worden gehouden zodat het gesprek vooraf kan worden gevoerd en dilemma's hoe daarmee om te gaan kunnen worden afgewogen.

Met betrekking tot het ruimtegebruik heeft D66 vragen gesteld of er een soort weging is in de zin van hoe daarmee wordt omgegaan en wanneer bepaalde inrichtingen in het landschap wel of niet wenselijk zouden zijn. In het antwoord werd verwezen naar de kaarten. D66 spreekt echter de wens uit dat dit soort dilemma's kunnen worden afgewogen in het participatietraject en in het debat dat het komende jaar zal worden gevoerd; hoe wordt omgegaan met energie versus natuur, wonen? Energie zal zijn plek moeten verwerven in het landschap. Als op voorhand zaken worden uitgesloten dan gaat het sowieso niet gebeuren. Er zullen daarin moeilijke besluiten moeten worden genomen. Voor wat betreft de participatie is er nu een traject geweest om tot een concept-bod te komen. Gemeenten en RES-regio's hebben verschillend geacteerd ten aanzien van participatie. Juist het traject in aanloop naar RES 1.0 biedt veel mogelijkheden om participatie goed vorm te geven. D66 heeft daarover ook eerder vragen gesteld. Aan GS wordt verzocht de ondersteuning wat pro-actiever aan te bieden. Het is goed om met elkaar samen vorm te geven aan waar het in het landschap gaat gebeuren.

In antwoord op de vraag van de VVD merkt spreker op dat punt 2 in het dictum ruim en open lijkt. D66 vat dit met name op als een steun in de rug richting de gedeputeerde die straks naar alle gemeenten en RES-regio's zal luisteren. D66 wil hem daarin aan alle kanten ondersteunen. Dat laat onverlet dat met elkaar het debat gevoerd zal moeten blijven worden over hoe de provincie daar verder ruimtelijk in zit.

Ten aanzien van de financiën is in de visie van D66 in het memo een duidelijk antwoord gegeven. Hoe kosten- en ruimte-effectief dit moet worden gedaan laat D66 graag aan de samenleving over; de samenleving zal daarin eigen keuzes en afwegingen moeten maken. D66 ziet daarin voor de provincie een ondersteunende rol.

Mevrouw Lejeune heeft de discussie over al dan geen biomassa met belangstelling gevolgd. Zij acht het een goede suggestie om dat onderwerp een keer nader gezamenlijk verder uit te diepen.

In het voorliggende Statenvoorstel gaat het nog niet om locatiekeuzes maar slechts om instemming met indiening van de concept-RESSen.

Er zijn heel veel vragen over de concept-RESSen gesteld waarvan zeker de helft niet gesteld hadden hoeven worden als de informatiebijeenkomsten waren bijgewoond. In die bijeenkomsten had eenieder zich een goed beeld kunnen vormen over het proces en over waar het nu om gaat.

De PvdA heeft op grond hiervan in dit stadium geen vragen meer met uitzondering van het verzoek om een reactie van GS op de brief van NMU.

Mevrouw Van Ulzen hecht eraan op te merken dat zij zich niet aangesproken voelt. In tegenstelling tot een aantal andere Statenleden is zij mevrouw Lejeune op geen enkele informatiebijeenkomst tegengekomen.

De heer De Harder merkt op dat de beantwoording op de vragen de ChristenUnie goed hebben geholpen bij haar beeldvorming. Het verheugt de ChristenUnie ook vaak te hebben gelezen dat een specifiek punt mee teruggenomen zal worden naar de RES-regio's.

De ChristenUnie ondersteunt het indienen van de concept RESsen. De hoogte van het Utrechtse bod doet recht aan wat van de provincie Utrecht mag worden verwacht binnen het NP RES en Route 35. De hoogte van de biedingen leunt voor een groot deel op de plannen voor zonne-energie. Het ligt dan ook voor de hand om zo snel mogelijk de ruimte op grote daken, boven parkeerplaatsen, langs infrastructuur daarvoor te gebruiken. De ChristenUnie is daarvan een groot voorstander. Zeker als het anders ten koste zou gaan van landbouwgrond.

De afgelopen tijd was er vanuit netbeheer ook aandacht in de media voor het belang van opwek van zowel wind als zon. Voor een goede balans op het netwerk zijn beide vormen van opwek nodig. In het concept bod van FoodValley is te lezen dat het combineren van zon en wind op een aansluiting maximale benutting van die netaansluiting mogelijk maakt.

Als alle cijfers van het concept-bod van alle drie de regio's worden opgeteld dan bestaat het bod van de provincie Utrecht voor twee derde uit zonne-energie en voor een derde uit windenergie. De vraag is of GS dat wel een voldoende balans achten in opmaat naar 2030.

De ChristenUnie stelt vast dat de inwonersparticipatie in FoodValley en Amersfoort wel voor een deel is gestart maar dat veel gemeenten daaraan nog invulling moeten geven. Een belangrijk uitgangspunt daarbij is uiteraard dat iedereen die dat wil zijn/haar inbreng kan hebben. De ChristenUnie is het eens met de gedeputeerde dat in deze de gemeenten vooral aan de lat staan en dat waar mogelijk de nodige ondersteuning moet worden verleend door de RES-regio's en de provincie.

De ChristenUnie verzoekt de gedeputeerde bij de regio's Amersfoort en U16 nadrukkelijk het uitgangspunt van minimaal 50% lokaal eigendom in te brengen en tracht dit een plaats te geven in de RES 1.0. De ChristenUnie berijpt dat dit niet altijd kan worden afgedwongen maar dat neemt niet weg dat het van groot belang is om deze energietransitie in de regio's vooruit te helpen. Geïnformeerd wordt naar de visie van de gedeputeerde.

Bij het concept-bod van de regio Amersfoort valt de ChristenUnie op dat bij de genoemde kansrijke zones wordt aangegeven dat hier voorwaarden zullen gelden. De ChristenUnie maakt zich op grond hiervan zorgen over de haalbaarheid van het concept-bod. In de beantwoording van de vragen van de ChristenUnie geeft de gedeputeerde aan dat hij er vertrouwen in heeft dat er voldoende zones in beeld zijn om het bod waar te maken. Verzocht wordt om een nadere onderbouwing.

Voorts is de vraag hoe de gedeputeerde kijkt naar de reacties op de geopperde mogelijkheden om windmolens te plaatsen op het defensieterrein op de Leuserheide. Meerdere natuurorganisaties spreken hun zorgen uit over de kwetsbare natuur en dieren die daar leven.

Specifiek ten aanzien van zoeklocaties waar zonneweiden worden voorzien pleit de ChristenUnie ervoor dat de regio's hierbij zoeken naar oplossingen om de bodemgesteldheid en de biodiversiteit niet onnodig te laten verslechteren. Verzocht wordt of de gedeputeerde dit wil meenemen naar de RES-regio's met het verzoek om dit als uitgangspunt in de RES 1.0 op te nemen.

De ChristenUnie concludeert dat de Utrechtse regio's bijdragen aan de opdracht om landelijk tot 35 TWh duurzame opwek te komen in 2030. De ChristenUnie stelt vast dat daarmee de eigen ambities van deze regio's voor 2030 nog niet in beeld komen. Ook de provinciale doelstelling t.w.

klimaatneutraal in 2040 komt daarmee niet per definitie in beeld. De ChristenUnie kijkt dan ook uit naar de energiemonitor om overzicht en inzicht te krijgen en is bereid om samen met GS te werken aan het behalen van die lange termijn doelstelling.

De heer Fiscalini memoreert de motie van FvD om windmolens tegen te gaan. De ChristenUnie heeft die motie niet ondersteund.

De heer De Harder licht toe dat de ChristenUnie zich zorgen maakt over kwetsbare natuur. Volgens hem geeft het bod van de regio Amersfoort netjes aan dat er eerst het jaar rond ecologisch onderzoek moet plaatsvinden voordat daadwerkelijk kan worden overgegaan tot het plaatsen van windmolens. Daarmee is het nog slechts een zoekgebied. Als het kan en mogelijk is in combinatie met de natuur dan is de ChristenUnie niet op voorhand tegen het plaatsen van windmolens.

De heer Strandstra onderschrijft dat de Leusderheide een zoekgebied is, maar hij staat wel heel prominent in de het concept-bod. Geïnformeerd wordt of de ChristenUnie het met de PvdD eens is dat dit gebied juist onderaan zou moeten staan als zoekgebied. Er is ook gezegd dat er voldoende alternatieven zijn vooral lokaal en kleinschalig. Geïnformeerd wordt of de ChristenUnie ook vindt dat daar eerst naar moet worden gekeken.

De heer De Harder antwoordt dat de ChristenUnie vooral vindt dat de provincie haar rol moet pakken in deze RESsen, het resultaat van de onderzoeken moet afwachten en niet moet dicteren waar gemeenten en de RES-regio's hun zoekgebieden plaatsen.

De heer Strandstra bevestigt dat de gemeenten over de zoekgebieden gaan maar de provincie is verantwoordelijk voor het beschermen van de natuur. De provincie zou derhalve in dat kader juist haar rol moeten pakken door aan te geven dat het wel heel prominent in het concept-bod staat en eerst naar die andere gebieden zou moeten worden gekeken omdat de provincie hieraan anders zeer terughoudend zal meewerken.

De heer De Harder geeft aan dat voor de ChristenUnie de randvoorwaarde voldoende is dat daar eerst een jaarrond ecologisch onderzoek gaat plaatsvinden.

De heer Ubaghs merkt in antwoord op de vraag van de VVD op dat de PVV overal tegen windmolens is.

De PVV zal naar verwachting tegen het voorliggende Statenvoorstel stemmen op grond van het standpunt dat de verhouding in alle drie RES-biedingen scheef is.

In RGW is hedenmiddag gesproken over Groen Groeit Mee dat gelijke tred moet houden met hoop. Met betrekking tot het ruimtelijk beslag is de vraag waar de zonneakkers/windmolens moeten komen als ze er al komen.

De PVV is groot voorstander van kerncentrales. Dat vergt het minste ruimtebeslag vergeleken met zonneakkers en windmolens.

De participatie moet nog vorm krijgen en de ruimtekaarten moeten nog worden ingevuld. De PVV pleit voor driedimensionale ruimtekaarten waarin is ingetekend waar al die windmolens en zonneakkers moeten komen. Dan zien inwoners dat het een onmogelijke opgave is en hopelijk komen er dan ook meer moties die tegen gaan stemmen. Een driedimensionale schets van het ruimtebeslag geeft een goed inzicht op grond waarvan daarover veel gefundeerder kan worden gesproken.

De heer De Droog las dat de provincie over een tool beschikt om dit soort zaken 3D te visualiseren zodat het debat daarover goed kan worden gevoerd.

De heer Ubaghs merkt op dat als dat het geval is de PVV ervoor pleit dat de provincie de invulling van die tool voor eigen rekening neemt vanwege het feit dat de provincie meer middelen heeft.

De heer Strandstra memoreert dat dit College met de RES-regio's wil inzetten op grootschalige energieopwekking bij kwetsbare en mogelijk ook beschermde natuurgebieden zoals de Leusderheide en het Eemmeer. Daarbij heeft de PvdD tijdens de infosessie over de RES al vraagtekens geplaatst.

Hetzelfde geldt voor milieuorganisaties onder leiding van NMU; dat hebben zij geuit in een brief aan de Staten- en raadsleden in de regio. Zo schrijven zij ook dat er nog voldoende alternatieve mogelijkheden en locaties zijn voor opwekking. De natuur zakt steeds dieper in het rood en daarom zou natuur als zoekgebied onderaan de lijst moeten staan van locaties voor energie-opwek.

Het is de provincie die verantwoordelijk is voor de bescherming van de natuur. Verzocht wordt of de gedeputeerde kan aangeven hoe hij in de gesprekken met de RES-regio's de belangen van de natuur heeft verdedigd. De PvdD stelt die vraag specifiek ten aanzien van de Leusderheide en het Eemmeer. De vraag is waarom de Leusderheide zo prominent in het concept bod staat terwijl natuurorganisaties zeggen dat er nog zoveel alternatieve mogelijkheden zijn. De PvdD wil graag meer transparantie in de keuzes die hierin zijn gemaakt.

Geïnformeerd wordt of de gedeputeerde kan toezeggen natuurorganisaties vanaf heden nauw te betrekken bij dit proces en hun suggestie, om geen kwetsbare- en zelfs beschermde natuurgebieden

vol te bouwen voordat de alternatieven zijn onderzocht en benut, helder op tafel te leggen bij de RES-regio's.

Na de zomer wordt verder gesproken over de energietransitie in de volle breedte. Geïnformeerd wordt of de gedeputeerde kan bevestigen dat de sporen die de Staten in dat kader krijgen gepresenteerd uitgaan van energieneutraal in 2040 en dus ook elektriciteit neutraal waar het hier bij de RESsen om gaat. Dat zou betekenen dat er moet worden versneld naast de RES.

Uit de infosessie bleek dat er geen spoor wordt uitgewerkt zonder biomassa. Om de discussie straks goed te kunnen voeren is de vraag of de gedeputeerde kan toezeggen dat ook het spoor wordt uitgewerkt waarmee geen nieuwe biomassa wordt toegepast en waarin mogelijkheden worden opgenomen om de vergunde centrales versneld uit te faseren. Dat hoeft nog geen voorkeurspoor te zijn van de gedeputeerde, maar de PvdD hecht eraan dat de Staten in ieder geval in de volle breedte kunnen afwegen welke mogelijkheden er zijn; wat de PvdD betreft zonder biomassa.

De heer De Harder informeert over welke biomassa wordt gesproken.

De heer Strandstra antwoordt dat het probleem met biomassa is dat veelal niet bekend is waar het vandaan komt. Dan gaat het met name over de houtige biomassa. Spreker hoorde het CDA zojuist ook spreken over reststromen uit de veeteelt. Daarvan is bekend dat dit geen houdbare oplossing is voor levering aan biomassacentrales. Er worden voorts reststromen uit de natuur gehaald. Dat gaat bv. om bladeren op de grond in bossen. Die bladeren spelen echter ook een belangrijke rol voor het leven in het bos.

Feitelijk komt het erop neer dat al die soorten biomassa geen structurele duurzame oplossing zijn en zeker niet op grote schaal. Op grond daarvan is de PvdD geen voorstander van biomassa.

Mevrouw Poppe geeft aan dat de SP met name aandacht wil vragen voor participatie van inwoners. De inwoners van de provincie Utrecht moeten worden meegenomen in de energietransitie. Als er geen draagvlak is, gaan de mensen er niet in mee. Als met de participatie wordt gewacht tot de plannen concreet zijn dan hebben mensen het gevoel dat ze mogen tekenen bij het kruisje. Dat is niet wat de SP wil.

De betaalbaarheid moet worden gegarandeerd want niet iedereen beschikt over de financiële middelen om mee te doen aan de energietransitie.

Te starten met zon op het dak heeft verreweg de voorkeur van de SP. Zichtbaar is echter dat er nog weinig sociale woningen zijn met zonnepanelen op het dak. Die zijn er niet omdat de woningbouwcorporaties niet worden geprikkeld om mee te werken. Uit navraag in haar gemeente blijkt dat dit niet gebeurt omdat de wet dit volgens de gemeente niet toestaat. De woningen zouden dan te duur worden en daarmee geen sociale huurwoningen meer zijn. De SP is van mening dat in dat geval de wetgeving moet worden aangepast zodat dit wel mogelijk wordt.

De corporaties moeten hiertoe worden aangezet. Er zijn nl. voorbeelden van gemeenten waar het wel kan en dit goed loopt zoals bv. in Montfoort en Lopik.

Zonnepanelen op het dak is niet voldoende. Er moet ook aandacht zijn voor de verduurzaming van de woningen. In de regio Utrecht alleen al zijn er tienduizenden woningen met slechte labels (E,F,G). Die moeten wat de SP betreft worden geïsoleerd omdat dit de beste besparing is. Dit helpt in de portemonnee, voor de schone lucht en wat niet wordt gebruikt hoeft niet te worden opgewekt. De SP is van mening dat gestopt moet worden met heel veel dingen te willen. De provincie moet inzetten op zaken die voor mensen van belang zijn; waar mensen wat aan hebben. De mensen moeten vanaf het begin worden meegenomen en uitgelegd krijgen waarom zaken al dan niet kunnen in plaats van een en ander van bovenaf op te leggen.

Het is de SP bekend dat er bewonersgroepen zijn in het Geingebied die bezwaar hebben tegen de plannen van windmolens langs de rivier zowel aan de Utrechtse- als aan de Noord-Hollandse kant. Deze mensen voelen zich volledig in de kou staan omdat ze nergens terecht kunnen met hun bezwaar; overal krijgen zij te horen dat het slechts zoeklocaties betreffen en dat dit later aan de orde komt. Daar begrijpen zij niets van; dat moet hen worden uitgelegd. Dat vindt de SP ook een onderdeel van participatie.

De heer Donker zet uiteen dat het de SGP is opgevallen dat de regio FoodValley inzet op 1,5% energiebesparing. Als niet eerst goed wordt bespaard is de hele energietransitie niet haalbaar. Het is eenieder bekend dat een tig aantal procenten van de woningen nooit van het gas afgekregen zal kunnen worden omdat deze niet via elektriciteit te verwarmen zijn.

De SGP acht derhalve van belang dat energiebesparing over de drie RESsen verspreid wordt aangepakt. Het Rijk heeft daarvoor mooie subsidies waarvan ook de inwoner met de kleine beurs gebruik kan maken. Daarmee wordt ook meer draagvlak gecreëerd voor hetgeen nodig is. Uit ervaring is spreker bekend dat tien jaar (2030) weinig tijd is als men te maken heeft met energie- en netwerkbedrijven.

Van belang is dat mogelijke alternatieven zoals waterstof, kernenergie, waterkracht nu al worden gebruikt. Daar gaan de RESsen weliswaar niet over maar de SGP is van mening dat de gedeputeerde wel in Den Haag kan bepleiten dat dit direct wordt opgepakt. Als de windmolens versleten zijn moet op een van deze alternatieven kunnen worden overgegaan. Daarmee wordt het minste CO₂ uitgestoten.

Andere belangrijke punten zijn het draagvlak bij de bewoners en de salderingsregeling die afgeschaft dreigt te worden. Alhoewel woningen nu niet worden meegenomen in het aanbod in de RES acht de SGP het tevens een taak van de gedeputeerde om in Den Haag te bepleiten die regeling in stand te houden omdat vele kleintje een grote maken. Bedrijven krijgen wel grote subsidies waardoor ze uiteindelijk heel weinig geld behoeft te worden betaald voor de zonnepanelen en zij er op een gegeven moment zelfs geld aan overhouden vanwege de opbrengst van de zonnepanelen.

Wat de SGP zorg baart zijn de netwerken. In de regio FoodValley en Amersfoort zijn zorgen of het voor elkaar te krijgen is. In regio U16 wordt aangegeven dat het netwerk het aankan. Dat geldt wel voor het hoofdnetwerk maar in alle kleine straatjes met woningen zullen leidingen moeten worden gelegd. De vraag is of dat in de beschikbare korte periode kan worden gerealiseerd.

De SGP heeft nog niemand gehoord over de consequenties van de Coronamaatregelen. De pandemie is iets dat Nederland is overkomen, maar de welvaart verdwijnt daardoor wel voor een deel. Het baart de SGP zorg hoe alles straks moet worden betaald.

De SGP acht niet aannemelijk dat energiecentrales die op gas en biomassa draaien zomaar kunnen worden gesloten. Er is altijd nog een aantal dagen in het jaar dat er geen zon en wind zijn en de stroom ergens anders vandaan moet komen.

Mevrouw Hoek geeft aan dat draagvlak ook voor 50PLUS een zwaar speerpunt is.

50PLUS is tegenstander van windmolens, zeker op de Leusderheide. Dat geldt eveneens voor zonneakkers.

Zoekgebieden moeten niet worden geforceerd en alleen bij draagvlak van onderaf worden aangewezen. Dat staat in de Structuurvisie maar eveneens in het Collegeprogramma van de provincie. De provincie moet zich daaraan houden.

Aan participatie moet volledig de kans worden gegeven. 50PLUS is er geen voorstander van de participatie online vorm te geven en pleit voor communicatie via bv. de huis-aan-huisbladen. Spreekster memoreert de infosessie Groen Moet Groeien. Die ambities in de breedste zin van het woord staan op gespannen voet met de wensen ter zake van de energietransitie.

50PLUS is tegen grondaankoop onder dwang (onteigening) om projecten te realiseren.

In de startnotitie voor de U16 is een verwachte bijdrage van € 100.000 afgesproken. Geïnformeerd wordt of dit naar rato van het aantal inwoners wordt verdeeld.

50PLUS pleit ervoor particuliere initiatieven mee te nemen evenals zonnepanelen op daken van grote stallen van agrarische bedrijven. Aangegeven wordt dat het Rijk dit niet toestaat. De vraag is wat de provincie zelf kan doen.

Gedeputeerde Van Essen benadrukt dat het voorliggende Statenvoorstel gaat over de concept RESsen, een work in progress dat nog veel uitwerking vergt. Het is nadrukkelijk een tussenstap in een langer durend proces waarin de Staten worden meegenomen en met het voorliggende Statenvoorstel de gelegenheid krijgen om aandachtspunten mee te geven voor het vervolg.

De opgave is duidelijk t.w. een bijdrage aan 35 TWh. Waarmee dit kan worden behaald is eveneens duidelijk t.w. grootschalig zon en wind.

De opgenomen zoeklocaties komen voort uit een landschappelijke analyse die de drie regio's uitvoeren. De analyse van Amersfoort en FoodValley is afgerond; bij U16 loopt die analyse op dit moment nog.

Een ander aspect waarnaar wordt gekeken is de netwerkcapaciteit. Een windmolen of zonnepanelen bij een agrarisch bedrijf hebben alleen maar zin als er ook een stekker aan zit om de stroom te leveren aan het net. In aanloop naar RES 1.0 worden de mogelijkheden, de beperkingen van het net en de vraag hoe dingen daar slim kunnen worden gecombineerd nadrukkelijk verder meegenomen. Het participatieproces is eveneens een belangrijk onderdeel in het kader van de uiteindelijke locatiekeuzes.

Tot slot de ambitie, waaraan het concept-bod ook richting geeft.

Bij de totstandkoming van de concept-biedingen hebben de drie regio's uitgebreid gekeken naar de mogelijke denkrichtingen en de voor- en nadelen daarvan. Zij zijn tot de conclusie gekomen dat het bod dat zij op tafel hebben gelegd voldoende mogelijkheden biedt om de ambitie te kunnen realiseren.

Het bod van de regio U16 is op dit moment nog niet opgebouwd uit verschillende zoeklocaties. De gemeenten hebben met elkaar geconstateerd dat een ambitie van 1,8 TWh goed haalbaar is en dat deze via verschillende routes kan worden bereikt.

Zoals bekend heeft de gemeente Utrecht plannen voor Rijnenburg. De gemeente ziet dat, naast andere mogelijkheden, als een belangrijk onderdeel van haar ambitie (0,45 TWh). De overige gemeenten hebben eveneens hun eigen ambities bekeken en afgewogen of het bod van de regio haalbaar is. Gezamenlijk is geconcludeerd dat dit het geval is, maar dat er verschillende wegen naar Rome zijn om die ambitie te realiseren.

Van belang in deze is ook dat bij de verdere uitwerking rekening wordt gehouden met mogelijke planuitval. In zijn visie zit dat in de biedingen van de drie regio's verwerkt.

Desgevraagd door mevrouw Van Ulzen licht spreker toe dat Rijnenburg niet een kwart is van het bod van de U16; de ambitie van de gemeente Utrecht is een kwart van dat bod waarvan Rijnenburg een onderdeel is.

Uit het concept van de U16 blijkt dat er verschillende potentiële zoekrichtingen zijn. Als alle potentiële zoekrichtingen in de U16 worden opgeteld wordt op een veelvoud van de ambitie van 1,8 TWh uitgekomen. De locatiekeuzes in de U16 moeten nog nader worden uitgewerkt. De provincie kijkt daarin mee en heeft daarvoor haar kaders middels de ontwerp Omgevingsvisie en Verordening. De randvoorwaarden die uit die kaders voortvloeien heeft de provincie ook ingebracht.

Naar aanleiding van een desbetreffende vraag van de heer Fiscalini licht spreker toe dat de provincie in het kader van het beschermen van belangrijke natuurwaarden allerlei voorwaarden en beperkingen heeft vastgelegd ten aanzien van ontwikkelingen in NNN in de huidige provinciale ruimtelijke verordening en de ontwerp Omgevingsvisieverordening. Die voorwaarden en beperkingen gelden niet alleen voor energie maar ook voor andere ontwikkelingen. Plannen zullen aan al die vereisten moeten worden getoetst en initiatiefnemers moeten aantonen dat daaraan wordt voldaan.

De heer Fiscalini informeert of de gedeputeerde het met FvD eens is dat de Leusderheide en feitelijk de gehele Heuvelrug op grond van het vorenstaande en de brief van NMU niet in aanmerking komen als locatie voor bv. windmolens.

De heer Bart informeert of duurzame opwek niet zinvol zou zijn als uit een fatsoenlijke milieuonderzoek, waarom NMU ook vraagt, blijkt dat een en ander goed te combineren is; de investeringen die uit de duurzame opwek komen zouden vervolgens kunnen worden gebruikt om die NNN gebieden te versterken.

De heer Fiscalini antwoordt dat FvD tegen de bouw van windmolens op de Heuvelrug is. Desgevraagd antwoordt spreker dat het FvD om het milieu gaat, om de dieren, de biodiversiteit en de aantasting van het landschap. FvD wil het Heuvelruglandschap behouden zoals dat nu is.

Naar aanleiding van een desbetreffende opmerking van mevrouw Hoek onderschrijft de heer Bart dat alle diersoorten belangrijk zijn. Op grond daarvan is een goede natuurtoets in de visie van GroenLinks absoluut een vereiste.

Gedeputeerde Van Essen vervolgt dat die discussie ook al eerder is gevoerd in het kader van de Omgevingsvisie en Verordening. De provincie heeft te maken met het feit dat er veel ruimtelijke opgaven zijn o.a. op het gebied van Energie, Wonen, Werken, Natuur, Recreatie.

Het is duidelijk dat die ontwikkelingen soms op gespannen voet met elkaar kunnen staan. Dat is de ruimtelijke puzzel die met elkaar moet worden gelegd. Bij de gesprekken over de Omgevingsvisie is door de Staten ook aandacht gevraagd voor ruimte om belangen goed tegen elkaar te kunnen afwegen. Daarnaast is meegegeven te waken voor te absolute randwoorden maar wel duidelijk aan te geven waar die spelen. In de Ontwerp Omgevingsvisie is dat gebeurd op het gebied van Energie. In dat kader zijn Natura 2000 gebieden uitgesloten voor zon en wind; hetzelfde geldt voor gans- en rustgebieden. Als het gaat om NNN is dat in het ontwerp niet gedaan. Daarbij is gezegd dat eventuele maatregelen w.o. op het gebied van zon en wind eventueel mogelijk zijn onder zeer strenge voorwaarden. De Leusderheide is een voorbeeld waar op dit moment niet kan worden overzien of een dergelijke ontwikkeling past bij de natuurwaarden daar. In het gesprek over de RES Amersfoort zal worden aangegeven dat daar een kwetsbaarheid zit in het bod.

Het Eemmeer is een Natura 2000 gebied en op grond daarvan is aangegeven dat de provincie daar geen ruimte ziet voor zon en wind; het is strijdig met de ontwerp Omgevingsvisieverordening. Los van de brief van NMU zal op grond van het vorenstaande zeker door de provincie worden aangegeven dat in het vervolgproces in voldoende mate moet worden gekeken naar andere locaties. Uit het voorliggende concept blijkt dat gemeenten dat beseffen.

De heer Strandstra informeert of de gedeputeerde kan toezeggen dat hij bereid is bij de regio Amersfoort neer te leggen dat de Leusderheide als laatste zoeklocatie moet worden aangewezen; nu staat deze locatie prominent op de voorgrond.

Gedeputeerde Van Essen antwoordt dat o.a. de Leusderheide wel als een mogelijk aantrekkelijke locatie voor windmolens uit de landschappelijke analyse is gekomen mede vanwege de beperkte visuele impact. Een en ander moet echter nog uit de verdere uitwerking blijken. Op het moment dat dit wordt besproken kunnen op dit soort onderwerpen nog aandachtspunten worden meegegeven. Spreker is ook benieuwd welke locaties NMU in beeld brengt. Het lijkt hem een goede suggestie om die in het verdere proces van de RES Amersfoort een plek te geven en te kijken of dat het bod zou kunnen verrijken.

Spreker memoreert dat participatie in eerste termijn en in het Statendebat ook uitgebreid aan de orde is geweest. Op dat moment heeft hij o.a. wat gezegd over het onderscheid tussen draagvlak en participatie. In het aanvullende memo is aangegeven met welke instrumenten en op welke manieren de provincie op dit moment bezig is om participatie te ondersteunen en vorm te geven. Het instrumentarium wordt actief ingezet. De provincie gaat actief naar gemeenten om hen in deze te ondersteunen en daarvan wordt ook gebruik gemaakt. Op 19 mei jl. was er online nog een Energiewerkplaats live waarin het onderwerp participatie nadrukkelijk aan de orde is gesteld en gemeenten bij de hand zijn genomen. Dat zal de provincie in de vervolgfase blijven doen. Gemeenten zitten in zijn visie niet te wachten op een afzonderlijk provinciaal participatieproces. Dat zou worden gezien als een verstoring/doorkruising van hun eigen proces. Volgens spreker moet de provincie zich geen rol willen aanmeten die niet past binnen de context van de samenwerking. Op het moment dat gemeenten de provincie daarom vragen kan dat uiteraard worden gedaan.

Mevrouw Van Ulzen had dit antwoord verwacht. De VVD denkt echter toch dat de provincie wel degelijk een eigenstandige rol heeft nl. als het om grens-overstijgende zaken gaat. Op grond hiervan kan de VVD zich voorstellen dat de provincie bv. een online forum aan alle inwoners aanbiedt. Mevrouw Poppe informeert wat een inwoner moet doen als hij/zij wil participeren maar de gemeente daarmee niets doet. In haar gemeente zijn inwoners bv. nog niet uitgenodigd. De SP heeft

ook van inwoners in Utrecht vernomen dat zij op dat gebied nog geen activiteiten hebben kunnen bespeuren.

Gedeputeerde Van Essen herkent dit signaal niet. De gemeente Utrecht heeft bv. in het kader van Rijnenburg een uitgebreid participatieproces opgetuigd. Volgens hem zijn heel veel gemeenten er mee bezig maar zitten ze soms wel in een andere fase. Hij verzoekt de SP eventuele signalen van inwoners in gemeenten waar participatie niet wordt opgepakt richting hem terug te koppelen zodat hiervoor aandacht kan worden gevraagd in de gesprekken met de gemeenten. In zijn visie wordt het belang van participatie echt met elkaar gedeeld. Uit de aanvullende memo ter zake blijkt dat de provincie hierin op dit moment al een stevige rol speelt. Landelijk wordt zelfs gekeken hoe de provincie Utrecht dat doet.

Duidelijk moet echter zijn dat participatie niet is afgerond als er straks een RES 1.0 ligt. Op dat moment zijn een paar eerste stapjes gezet; daarna volgt nog veel. Het is een langdurig proces, dat langdurig aandacht vraagt en dat in elke fase een aparte aanpak vereist.

Desgevraagd door de heer Fiscalini antwoordt spreker in eerste termijn al uitgebreid te zijn ingegaan op het feit dat onderscheid moet worden gemaakt tussen participatie en draagvlak. Er is sprake van een democratisch bestel. Voor wat betreft het draagvlak is het aan de Staten en gemeenteraden om ontwikkelingen af te wegen en daarover al dan geen besluiten te nemen. Participatie betreft het betrekken/laten meedenken van inwoners, (maatschappelijke) organisaties, corporaties, e.d. Raads- Staten- en Kamerleden vervullen een volksvertegenwoordigende rol; daarbij hoort zeker dat zij hun achterban raadplegen om te peilen wat daar leeft om vervolgens zowel de wens van de meerderheid als die van de minderheid in hun overwegingen te betrekken. Staten en Raden besluiten uiteindelijk, waarbij het duidelijk zal zijn dat het niet mogelijk is het iedereen naar de zin te maken.

Mevrouw Van Ulzen wijst erop dat in de NP RES duidelijk staat dat er een politiek- en een maatschappelijk draagvlak is. De gedeputeerde heeft het over het politieke draagvlak. Het maatschappelijk draagvlak is niet per definitie de helft plus een. Zij meent dat de gedeputeerde feitelijk probeert te zeggen dat participatie een middel is om te komen tot draagvlak. De NP RES zal de inhoud van de concept-RESsen wel moeten toetsen aan het maatschappelijk draagvlak.

De heer Bart is van mening dat een en ander genuanceerder ligt dat nu wordt gepresenteerd. De uiteindelijke beslissing ligt o.a. bij de Staten als volksvertegenwoordiging. Dat betekent echter niet dat burgers niet belangrijk zijn als het gaat om participatie. GroenLinks hoort de gedeputeerde in dit kader zeggen dat de burgers er via allerlei verschillende kanalen bij betrokken worden.

Gedeputeerde Van Essen vervolgt dat er aandacht is voor mensen met een kleine beurs. In de Kaderbrief staat dat de provincie, zoals eerder in het Energieplan is aangekondigd, het een en ander optuigt voor de inclusieve kant van de energietransitie. Dat gaat over de bredere energietransitie dan alleen het elektriciteitsgedeelte. Daarop komen GS later bij de Staten terug.

Daarnaast vestigt hij de aandacht op energiecorporaties waarvan een bijdrage wordt verwacht. Ook in dat kader worden mensen met een kleine beurs genoemd.

Mevrouw Poppe wijst erop dat het verduurzamen van slechte woningen eveneens kan bijdragen aan de betaalbaarheid. Voorts mist de SP wat wordt gedaan met het opslaan van energie.

De heer Bart merkt op dat de toelichting van de gedeputeerde GroenLinks verheugt. Geïnformeerd wordt of daar de harde toezegging uit kan worden opgemaakt dat de gedeputeerde dit nogmaals inbrengt in de regio's Amersfoort en U16.

Desgevraagd door gedeputeerde Van Essen verduidelijkt spreker dat in de RES specifiek een paragraaf is opgenomen over mensen met een kleiner inkomen. GroenLinks zou iets soortgelijks willen zien in de RESsen U16 en Amersfoort.

Gedeputeerde Van Essen zegt toe in de regio Amersfoort en U16 te zullen benadrukken dat de provincie eraan hecht dat dit in de RES 1.0 een plek krijgt.

Ten aanzien van de sociale huurwoningen moet spreker nagaan wat de provincie op dit moment op dat vlak al doet mede in relatie tot woningbouwcorporaties. Hij onderschrijft dat dit een belangrijk onderwerp is en zegt toe hierop nader schriftelijk te zullen terugkomen.

Ook de opslag van elektriciteit is een belangrijk onderwerp. Zoals eerder gezegd hebben zon en wind alleen zin als er een stekker aan zit om de energie op het net kwijt te kunnen. Soms kan het efficiënt zijn om te kijken naar bv. omzetten in waterstof of opslag in batterijen. Dat is de reden dat de netwerkbedrijven aan tafel zitten. Spreker memoreert dat er netwerkanalyses zijn (Amersfoort, FoodValley/worden (U16) uitgevoerd. Vanwege enkele onvolkomenheden is voor FoodValley recent een nieuwe versie van de netwerkanalyse beschikbaar gekomen. Spreker zegt de Staten de analyses voor de Staten te zullen doen toekomen.

Eerder dit jaar is bij het Energieplan door de Staten een motie aangenomen om te kijken naar waterstof en de mogelijkheid om daarmee proeven te starten. Dat wordt op dit moment onderzocht. Spreker komt hierop binnenkort schriftelijk bij de Staten terug.

Voor wat betreft de netverzwaringen gaat het niet zozeer om de kabels maar met name om de transformatorstations die er in verschillende voltages zijn. Er zijn meer transformatorstations nodig. Dat heeft mede te maken met andere ontwikkelingen bv. in het kader van woningbouw en de transitie naar elektrische mobiliteit. Ook dat heeft uitdagingen in zich op grond waarvan het van belang is dat de netwerkbedrijven aan tafel zitten.

De ruimtelijke uitdagingen zijn in deze eveneens een onderwerp waar in het vervolg met elkaar stilgestaan zal moeten worden in de zin dat er tijdig aan gedacht zal moeten worden dat er in sommige gevallen een transformatiestation nodig is.

Mevrouw Poppe informeert naar de verduurzaming van woningen met een slechte energielabel. Gedeputeerde Van Essen antwoordt dat dit onderdeel is van het provinciale Energieplan. Het verduurzamen van woningen raakt binnen de RESsen vooral aan het spoor warmte. Binnen de RESsen wordt er voor wat betreft warmte vooral gekeken naar vraag en aanbod op regionale schaal. Iedere gemeente heeft de opdracht om energieplannen te maken. De provincie ondersteunt hen daarbij. Hij memoreert in het kader van het Programmaplan Energie een periodieke rapportage over de voortgang te hebben toegezegd. Hij kan zich voorstellen dat de voortgang met betrekking tot het verduurzamen van woningen daarin wordt meegenomen.

Naar aanleiding van een desbetreffend verzoek van mevrouw Van Ulzen merkt gedeputeerde Van Essen op het een goede suggestie te vinden om een informatiesessie te organiseren met Stedin en eventueel andere partijen om de Staten mee te nemen in hoe zit met het netwerk.

Desgevraagd door de heer Donker memoreert spreker dat opslag van elektriciteit in een batterij zou kunnen, maar het omzetten in waterstof kan eveneens een vorm van energieopslag zijn. Wellicht zijn er nog andere mogelijkheden. Hij kan zich voorstellen dat de stand van zaken op dit punt eveneens in de informatiesessie wordt toegelicht door Stedin.

Met betrekking tot de suggestie om een onafhankelijk bureau energiemixen te laten doorrekenen wijst spreker erop dat dat de concept-biedingen op dit moment op een veelheid van factoren w.o. netcapaciteit, ruimtelijke inpassing, participatie, hoogte van het bod worden geanalyseerd door PBL en NP RES. Tot 2030 gaat het met name om de verhouding tussen zon en wind. De netbedrijven zijn een belangrijke bepalende kostenfactor en die zitten aan tafel. Spreker ziet niet direct de toegevoegde waarde van een onafhankelijke doorrekening van de energiemixen.

Naar aanleiding van een desbetreffende opmerking van mevrouw Van Ulzen verwijst spreker naar het aanvullende memo over de kosten; daarin staat wat daarover op dit moment bekend is. Een groot deel van de kosten liggen landelijk.

Hij onderschrijft echter dat de kosten in relatie tot netcapaciteit een belangrijk onderdeel van de afweging zijn; er kan sprake zijn van een spanningsveld. Hij kan zich voorstellen dat ook dit onderwerp door Stedin wordt meegenomen in de toegezegde informatiesessie.

De heer Bart memoreert dat hedenmiddag in de Tweede Kamer een debat is gevoerd over energie en klimaat. Daarin gaf de Minister van Economische Zaken en Klimaat aan dat in het SDE+ subsidie debat feitelijk sterk wordt gestuurd op kostenactiviteit en dat hij van mening is dat de RES-regio's zich met name zouden moeten uitspreken over de ruimtelijke afweging. Hij begrijpt dat de provinciale fractie van de VVD dit anders ziet dan de Minister die van dezelfde partij deel uitmaakt. Mevrouw Van Ulzen antwoordt dat het prettig is om deel uit te maken van een partij waarin eenieder een eigen mening mag/kan hebben.

Het is niet geheel waar dat alles al inzichtelijk is en alles kan ook niet in een keer inzichtelijk worden. In die zin onderschrijft zij het betoog van de gedeputeerde. Het is echter wel degelijk interessant om appels met appels te kunnen vergelijken als de provincie al de energie op het land wil gaan opwekken. Zij denkt dat de Staten dat nodig hebben. Zij verwacht ook dat landelijk gevraagd gaat worden om tools om dit beter inzichtelijk te maken per regio.

Gedeputeerde Van Essen nuanceert dat de provincie, zoals bekend, niet alle energie op land gaat opwekken; ook niet alle elektriciteit.

Spreker vervolgt met de opmerking over het eerste dictum dat niet hij maar de Stuurgroep de voorliggende concept RESsen al heeft gedeeld; dat is op verzoek van NP RES gebeurd zodat alvast aan de slag kon worden gegaan met de doorrekening. Daarbij is duidelijk aangegeven dat het concept-RESsen betreffen die alleen door de colleges van B&W van alle gemeenten, GS en het DB van de waterschappen zijn vastgesteld.

Het tweede dictum gaat over de ruimtelijke inpassing en dat de provincie daaraan een bijdrage levert. Het schrappen van dit punt zou in de visie van spreker een slecht signaal zijn richting de gemeenten. Gemeenten vragen de provincie zich constructief op te stellen ten aanzien van gemeentelijke plannen die passen binnen de kaders van het provinciaal beleid. Spreker acht het van belang dat de Staten daarover een uitspraak doen in de zin dat de provincie laat zien dat zij bereid is hierin een rol te pakken binnen haar competentie en verantwoordelijkheid. Indien vorenstaande mening niet wordt gedeeld, kan daarover een amendement worden ingediend. De Staten beslissen. Mevrouw Van Ulzen merkt op dat de provincie er geen geheim van maakt bereid te zijn om oa. PIP's in te zetten terwijl er nog geen zekerheid is over locaties. Dat gaat de VVD te ver gelet op de wankel basis. Daarnaast baart het de VVD zorgen dat in deze discussie door college partijen zelfs wordt gesproken over de mogelijkheid van onteigening. Op grond van het vorenstaande kondigt zij aan dat de VVD naar verwachting een motie zal indienen.

Gedeputeerde Van Essen merkt op dat er in zijn visie gedegen onderzoeken zijn gedaan naar de capaciteit en mogelijkheden. Uit die onderzoeken komt dat er verschillende mogelijkheden zijn om de biedingen in de concept-RESsen in te vullen. Hij herkent zich derhalve niet in de wankel basis, hetgeen door het CDA wordt ondersteund.

Het heeft ook niet de voorkeur van de provincie om dit instrument in te zetten en het is op dit moment absoluut niet aan de orde. Het wordt echter wel nuttig geacht om die mogelijkheid in beeld te brengen.

Geothermie komt met name bij het waterspoor aan de orde.

Spreker onderschrijft dat de verhouding tussen zon en wind in de RES FoodValley als aandachtspunt zou moeten worden besproken in het kader van de RES 1.0. Hierbij zij opgemerkt dat het voor een groot gedeelte om Gelders grondgebied gaat.

In de regio's heeft de provincie benadrukt dat van iedere gemeente een bijdrage wordt verwacht op het gebied van zon en wind. Gemeenten die geschikte locaties bij voorbaat uitsluiten hebben derhalve wat uit te leggen aan de provincie en andere gemeenten.

Indien een gemeente goed onderbouwt waarom geen bijdrage op het gebied van wind wordt geleverd, daarbij aangeeft wel op een andere manier een bijdrage te leveren, dit redelijk/billijk is en het bod daarmee eveneens wordt gehaald is dit wat spreker betreft in principe bespreekbaar.

Het gaat er echter wel om dat op regionale schaal tot goede locatiekeuzes wordt gekomen. Als gemeenten op voorhand eisen en beperkingen gaan stellen, maakt dit de afweging wel ingewikkeld. De visualisatie tool kan met de Staten worden gedeeld. Het kan zich voorstellen dat een infosessie wordt georganiseerd om de Staten daarin mee te nemen.

Over biomassa zijn al meerdere keren debatten gevoerd. De Staten hebben GS de opdracht gegeven daarnaar onderzoek te doen. Veel aspecten die ook vandaag weer zijn genoemd worden bij dat onderzoek betrokken. Het raakt op dit moment niet aan de biedingen van de RESsen omdat biomassa hiervan geen onderdeel uitmaakt. Omwille van de tijd en de zuiverheid van het debat stelt spreker voor die discussie te voeren op het moment dat de uitkomsten van het onderzoek er liggen; dit is naar verwachting in het najaar.

Uit de netwerkanalyses moet blijken of er sprake is van voldoende balans tussen zon en wind. Hij benadrukt dat ten aanzien van de voorliggende concept-REsSEN sprake is van een tussenstand. De randvoorwaarden worden nadrukkelijk meegegeven richting het Rijk. Voor wat betreft de randvoorwaarden is er zeker sprake van overeenkomst tussen de regio's. Tegelijkertijd zij daarbij opgemerkt dat er meerdere wegen naar Rome leiden. Spreker verwacht niet dat een bod direct onderuitgaat op het moment dat er een randvoorwaarde wegvalt.

Als het om noodzakelijke randvoorwaarden gaat helpt het echter wel als het Rijk daarin meebeweegt en dit serieus neemt. Dat is/zal ook als zodanig bij de Minister worden neergelegd.

Het voorkomen van verdere verslechtering van de bodemkwaliteit is een belangrijk onderdeel van de ontwerp Omgevingsvisie. Spreker onderschrijft dat daaraan aandacht zal moeten worden besteed als het gaat om zonnevelden. Overigens is het niet zo dat zonnevelden de bodemkwaliteit per definitie verslechteren. Dat hangt af van de situatie.

Natuurorganisaties zijn een van de stakeholders die betrokken is en blijft bij het proces.

Ten aanzien van de wens om bij het onderzoek naar doelen en monitoring een scenario zonder biomassa mee te nemen memoreert spreker de aanpak van het onderzoek destijds met de Staten te hebben gedeeld met het verzoek daarop desgewenst te reageren. Als deze suggestie toen naar voren was gebracht was het eenvoudiger geweest om het mee te nemen. Het onderzoek bevindt zich inmiddels in een behoorlijk vergevorderd stadium. Spreker is bereid om na te gaan of dat nog mogelijk is maar kan dit niet toezeggen.

De heer Strandstra begrijpt dat de gedeputeerde de suggestie liever eerder had vernomen maar sommige zaken komen pas lopende het proces naar boven. Deze wens is ontstaan naar aanleiding van de infosessie Energietransitie met het oog op 2030. De PvdD meent dat het beter is die wens nu te uiten dan pas op het moment dat het resultaat van de onderzoeken er ligt en dan alsnog te vragen om een onderzoek naar een alternatief zonder biomassa.

Gedeputeerde Van Essen zegt toe te zullen nagaan of dit nog op de 'rijdende trein' kan worden meegenomen.

Aangegeven is dat in tegenstelling tot de concept-RES FoodValley in de concept-REsSEN Amersfoort en U16 energiebesparing niet wordt genoemd. Energiebesparing is een duidelijk onderdeel in het Klimaatakkoord waarover afspraken zijn gemaakt. Daarover is in het provinciaal Energieprogramma van alles opgenomen, ook voor wat betreft de gebouwde omgeving.

Spreker deelt het standpunt dat het een belangrijk onderdeel is en dat daarvoor aandacht moet zijn. In de regio's waar dit niet expliciet in de concept-REsSEN staat zijn gemeenten wel degelijk bezig met het onderwerp energiebesparing. Spreker stelt voor dat hij de Staten bij de al eerder toegezegde update over de voortgang van het Energieprogramma inzicht verstrekt in de inzet van de provincie en het aantal activiteiten op het onderdeel energiebesparing.

Spreker onderschrijft het belang van kleinschalige zon op dak. Ook dat zit in het Klimaatakkoord (opgave 7 TWh). Dat telt niet mee in de opgave van 35 TWh maar wel voor duurzame energie. Het Rijk heeft zich in het Klimaatakkoord gecommitteerd aan de 7 TWh. De provincie zal het Rijk daaraan houden in het geval dat de salderingsregeling door het Rijk wordt afgebouwd.

Niet alleen Groen Groeit Mee maar ook andere opgaven zoals woningbouw, bedrijventerreinen kunnen de energietransitie in de weg zitten. Het gaat al snel ten koste van groen. Dat is de reden dat Groen Groeit Mee zo belangrijk is. Er moet voor worden gewaakt dat groen straks niet het kind van de rekening wordt in het kader van al die opgaven. Voorgestaan wordt in groen te investeren en daarvoor ruimte te zoeken. Spreker deelt de oproep op dat vlak derhalve. In het kader van locatiekeuzes voor zon en wind zal daarmee rekening worden gehouden zodat landschappelijk verstandige keuzes worden gemaakt.

Met betrekking tot de kosten voor de U16 is onderling een verdeelsleutel afgesproken. De provincie en de gemeente Utrecht dragen ieder € 100.000 bij; het waterschap € 500.000. Daarnaast wordt € 150.000 naar rato van inwoneraantal verdeeld over de overige gemeenten van de U16 en levert het Rijk een bijdrage.

Desgevraagd door mevrouw Hoek antwoordt spreker niet te weten hoe dat qua rekeningen precies verloopt. Het betreft echt een samenwerking tussen provincie, gemeenten en waterschap. Gezamenlijk moet ervoor worden gezorgd dat het gehele proces goed wordt doorlopen. Los daarvan kijkt de provincie hoe zij dat nog verder kan ondersteunen door bv. tools uit te werken of aan te reiken. Dat kost geld, waarvoor in de Begroting middelen zijn opgenomen.

De heer Strandstra memoreert zijn vraag over het onderzoek naar de sporen voor de Energietransitie. Geïnformeerd wordt of al die sporen uitgaan van energie- en elektriciteit neutraal in 2040 of dat er ook scenario's tussen zitten voor energieneutraal in 2050.

De heer De Harder memoreert zijn vraag of de gedeputeerde het uitgangspunt van 50% lokaal eigendom mee gaat nemen naar de tafels van de RESsen U16 en Amersfoort.

Gedeputeerde Van Essen meent het laatste reeds te hebben toegezegd. Het doel van het onderzoek naar de doelen is om te kijken hoe de doelen die de provincie zelf heeft gesteld in het Coalitieakkoord en eerdere door de Staten vastgestelde beleidsstukken en doelen vanuit het Klimaatakkoord zich tot elkaar verhouden. De vraag van de PvdD is erg specifiek en technisch van aard. Het onderzoek loopt. Over het eerste resultaat ten aanzien van elektriciteit heeft een infosessie plaatsgevonden. Het onderzoek bevindt zich in een behoorlijk vergevorderd stadium. Hij stelt voor het resultaat af te wachten en op basis daarvan te bekijken of hetgeen de PvdD vraagt daarin voldoende is terug te vinden. Er wordt gekeken tot 2050 omdat een deel van de doelen en de scenario's voor 2050 zijn gesteld; de provinciale doelen feitelijk voor 2040. Het is goed om te kijken hoe dat zich tot elkaar verhoudt en wat het voor de inzet en mogelijkheden van de provincie betekent om de verschillende doelen te halen. Hij stelt voor die discussie te voeren als de resultaten van het onderzoek er liggen en daarover een nadere toelichting kan worden verstrekt.

De voorzitter stelt vast dat er geen vragen meer zijn. Naar aanleiding van het ordevoorstel van het CDA is aan het begin van deze vergadering voorgesteld het voorliggende Statenvoorstel te behandelen in een extra PS-vergadering op 16 september a.s.

Voorts resumeert spreker dat in de beantwoording van de gedeputeerde een aantal onderwerpen is genoemd waarover de Staten kunnen worden meegenomen in een infosessie t.w.

- een infosessie met Stedin en eventueel andere partijen over de netwerkaansluitingen al dan niet gekoppeld aan opslag van energie;
- een infosessie over de visualisatie tool;

Tot slot is een schriftelijke update toegezegd over het Energieprogramma.

Gedeputeerde Van Essen verduidelijkt dat de periodieke schriftelijke update over het Energieprogramma een eerdere toezegging betreft. Die zal naar verwachting niet voor medio september komen.

Voorts vraagt spreker zich, mede gelet op het zomerreces, af of de twee infosessies nog voor de extra PS-vergadering moeten worden georganiseerd. De visualisatie tool is een tool die gewoon zal worden gebruikt. Met betrekking tot de zaken rond de netwerken zullen veel afwegingen nog worden gemaakt in het traject naar RES 1.0.

Het voorliggende Statenvoorstel gaat echt over de concept-RESsen en nog niet over concrete plannen en in beton gegoten locatiekeuzes.

Op grond van het vorenstaande verzoekt de voorzitter de commissie zich uit te spreken over:

- de behandeling van het voorliggende Statenvoorstel in een extra PS-vergadering op 16 september a.s.;
- de grootte van het debat;
- de noodzaak van een extra commissievergadering;
- al dan geen infosessies voor 16 september a.s.

Op basis van de peiling concludeert spreker dat de commissie instemt met behandeling van het voorliggende Statenvoorstel in een extra PS-vergadering op 16 september a.s.; een meerderheid van de commissie ervoor kiest het Statenvoorstel door te geleiden naar de PS-vergadering met de titel groot debat; er geen behoefte is aan een extra commissievergadering; er wel behoefte is aan de informatiesessies maar pas dan als het daadwerkelijk zin heeft hetgeen ook na 16 september a.s. zou kunnen zijn.

Sluiting

Niets meer aan de orde zijnde sluit de voorzitter de bijeenkomst onder dankzegging voor ieders bijdrage.